

tibi est subjectus, summa temeritas est; nisi ea diligere velis, ut tibi servientia, ut munera sponsi, ut amici xenia, ut beneficia Domini. Nec ista diligas cum illo; sed propter illum ista, et ipsum diligas super ista. Degenerabis equidem in amorem meretricum, si plus amas dantis munera, quam amantis affectum. Donanti quidem injuriam facis; imo te meretricali turpitudine deonestas, si recipis dona, et dilectionis vicissitudinem non rependis. Ipsum ergo dilige propter se, et propter eum dona ipsius. Dilige te illi, et illum tibi: dilige ipsum ut eo fruaris, ut in eo ponas affectiones tuas, et cum dilexeris ferventius, affectuosius diligaris. Hic amor sanctus est, nihil habens sordidum, nihil impurum; sed in Dei recordatione dulcissimus, omnes mundi supergrediens delicias, et quodammodo ex natura suae stabilitatis aeternus.

72. Illud autem jugi memoria teneas, quod quanto differentius est praeminentior essentia ejus fragilitate humana, tanto suavius et incomparabiliter dulcius et delectabilius diligit atque diligitur, quam angelus, quam homo, quam aurum, quam argentum, seu lapis pretiosus, vel charitas, vel libertas, vel quaecunque alia, quibus corda hominum distrahuntur. Nec te ab eo minus diligi credas, si quibusdam animantibus terrae tecum pariter beneficium solis et lunae, et caetera gratiae suae dona communicat. Nimirum quaecunque illis donata sunt, propter te donata non dubites. Ut enim tibi serviant universa, ipsa de divina bonitate necessaria sibi bona recipiunt, sine quibus esse aut servire non possunt. Nunquid ideo videtur circa te dilectio ipsius intensior, si tibi soli omnia contulisset? nunquid beatorum esses, si sola habitares in mundo, et omnia quae in eo sunt, sine ullo socialis vitae solatio possideres? Et si etiam de malorum hominum societate causaris, scias procul dubio, quod sicut tibi et malis hominibus caetera serviunt, sic malorum hominum vitam facit divina dispensatio in tuum militare profectum. Malorum siquidem societate hi qui boni sunt, in melius exercentur: docentur et affectare virtutes, et alia dona Dei, quibus ipsi carent, et quae longe meliora sunt, quam omnia quae cum injustis hominibus possidentur.

73. Denique cum videant malos ruere in interitum, de suae salutis expectatione crescit eorum affectus in Deum, et de divinis muneribus, quorum cum impiis nulla est communio, sequitur devotior exhibitio gratiarum. Cum ergo omnia tibi cooperantur in bonum, ut mali tibi exercitio, et boni tibi olatio fiant, non reputes te minus diligi, quia singulariter te non amat, qui tamen quadam amoris singularitate te diligit, dum et bonos, et malos in usum tuae utilitatis inflectit. Cumque ipso jure et debito charitatis velis tecum omnes alios aeternae beatitudinis esse participes, tua bona voluntas bonum alienum tibi proprium facit, et sancti Spiritus communione, beatitudine **116** omnium, singulorum beatitudo accrescit. Filii igitur amor ex ipsa commu-

nione singularis, dum nihil ex plurium participatione minuitur, et diffusus in omnes totus in singulis reperitur. Te itaque singulariter diligit, qui nihil sine te diligens, alia propter te diligit. Licet enim amor diffundatur in plures; tamen est in singulis totus, ut omnes unice diligens, ab omnibus unice diligatur. Propterea hic est amor unicus, non privatus; solus, non solitarius; communis, non divinus; nec usu deficiens, nec tempore, aut participatione decrescens. Repone igitur in thesauro memoriae, et recole incessanter quae tibi a Deo donata sunt; ut nec de acceptis praesumas, nec unquam super acceptis ejus beneficiis in gratiarum actione lentescas.

CAPUT XXIII.

B Amorem Dei in nos mirabilem vicissim a nobis exigere ardentissimam dilectionem.

74. Quanto praeminentior est humanitate divinitas, tanto amor Domini Salvatoris, quem habet ad nos, amore illo quem habemus erga illum vel ad proximum, dulcior est, firmior, atque profundior, violentior, penetrabilior, compassibilior, ferventior, atque suavior. Omnes maternos affectus, omnes fratrum conjugumque consensus, illa dilectio quam habet ad nos, inestimabili charitate transcendit. Ipse paternae gratiam lenitatis exprimens in se ipso, fidelem animam alloquitur dicens, *Amodo voca me, Pater meus es tu, dux virginitatis meae tu es*: et illud, *Patrem vocabis me, et post me ingredi non cessabis* (Jerem. III, 4, 19). Ipse materna nos benignitate praeveniens, *Quemadmodum*, inquit, *mater consolatur filios suos, ita et ego consolabor vos* (Isai. LXVI, 13): et rursus, *Numquid potest mater infan-tem suum oblivisci, ut non misereatur filii uteri sui? Et si illa oblita fuerit, ego tamen non obliviscar tui* (Ibid., XLIX, 15). Ipse in se modum fraternae dilectionis assumens, animae fidei sic loquitur: *Hortus conclusus, ait, soror mea, sponsa* (Cantic. IV, 12): *Amicus est, dum fidei animae dicit, Pulchra es, amica mea* (Ibid., I, 14): et ipsa de illo, *Talisset, inquit, dilectus meus, et ipse amicus meus* (Ibi, V, 16). Sponsus est cum de illo dicitur: *Gaudebit sponsus super sponsam, et gaudebit super te Deus tuus* (Isai. LXII, 5). Hoc ergo sentiamus in nobis quod in Christo Jesu (Philipp. II, 5), qui extendens manus in discipulos suos vocat eos fratres, et quod amplius est, patrem, et matrem, et sororem omnem scilicet qui sancte et humiliter, qui caste et socialiter, ejus aut proximi fecerit voluntatem (Matth. XII, 49, 50).

75. Si recenseas diligenter effusam et indefessam circa te magnificentiam et munificentiam gratiae Dei, licet ipse sit generalis omnium dispensator, videbis tamen eum circa commoditates tuas, quasi totum et singulariter occupatum. Quocunque te veritas, tibi sollicitus et diligens provisor assistit; in intentionibus, in meditationibus, in verbis, in consiliis, in operibus, in adversis, in prosperis, foris, intus, ejus gratia te sequitur et praecedat. Tibi exhibet in omni tribulatione remedium. Sanat infirmam, reducit er-

roneam, corrigit delinquentem consolatur afflictam, erigit lapsam, tristem laetificat, nec diu vacillare sustinet deficientem. Illud, anima mea, tanquam animae [fort., amicae] meae consulo, sicut alias me recole monuisse, ut primitias creationis tuae attendens, jugi scrutinio et sollicita meditatione revolvens, quod speciosam te fecit, quod multiplices gratiae dotes adjecit, quod cum postea per te foeda et fetida facta esses, pius et misericors gratuita benignitate tuae aversioni compatiens, sicut te non existentem dilexit ut conderet; ita te conditam, sed perditam, sua gratia reparavit.

76. Loquitur in Jeremia fons misericordiae Dominus dicens: *Vulgo dicitur, Mulier si dormierit cum adultero viro, numquid revertetur ad virum suum priorem? Tu autem fornicata es cum amatoribus multis: tamen revertere ad me, et ego suscipiam te, dicit Dominus* (Jerem. III, 1). Qui te illibatam et integram creaverat, tibi multiplices gratiae dona sponsalia contulerat: tu vero amatoribus alienis adherens, dedisti sponso tuo libellum repudii, tuam integritatem exposuisti corruptoribus, et illicitos amplexus affectans, divaricabas pedes tuos spiritibus immundis. Tandem **117** super omnes meretrices vilis facta es: nolisti erubescere, sed animo infrunito ad illicita ruens, te ipsam devolvebas in abyssum damnationis aeternae. Ipse vero tam excelsus, tam admirabilis, tam potens, tam insignis, post lapsum tam damnabilem, oculo te respexit misericordiae. Ipse ut te de luto foeditatis erigeret, de suae gloria majestatis descendit; ut tuae corruptionis ignominiam aboleret, pro te dura et ignominiosa sustinuit: et, ut paucis multa concludam, ut te liberaret a morte, damnatissimae se morti obtulit. Nec expressius, nec fidelius, nec dulcius, nec benignius exhibere potuit, quanto te diligeret charitatis affectu.

77. Nunc etiam tuae praevicationis oblitus refundit tibi gratiam, quam amiseras; redintegrat amorem, quem corruperas, nec sua beneficia tibi, nec tuos excessus impropere. Imo si humiliter et fideliter ei adherere digneris, accumulabit gratiam super gratiam, ut pulchrior quam unquam fueris et purior fias, et quanta sit circa te dilectio ejus, ex tui lapsus reparatione cognoscas, sciens quam fructuosum sit eum diligere, qui tam ineffabiliter est bonus, et incomparabiliter mansuetus: quod nunquam fortasse sine tanti periculi experientia didicisses; sentiens te ex infirmitate fortem, ex casu stabilem, cautam ex periculo, ex infelicitate felicem. Quocirca iterum adhuc et iterum usque ad nauseam replicabo, ut assidue cogites, quanta tulerit tantus pro te tantilla et tam perditam, sanguinem et mortem suam ponens pretium tuum, cum sit sanguis ejus impretiabilis, et mors ejus aestimationis non recipiat modum.

78. Illud etiam super omnia cavere te oportet, ut non arroganter de ipsius effusa liberalitate praesumas, sed continue recolas, qualiter in lupanari opprobrio prostitutam, ab immunditatis sanguine suo

laverit, amaverit, integritati restituerit. Amor enim ipsius violata integrare, non violare integra consuevit. Licet autem faciem suam non videas, ipsum tamen tibi praesentem non dubites. Vide ergo ne aliqua indecentia tui, oculos praesentis offendas, ut scias indubitanter quod qui te dilexit turpem, plenius te diligit speciosam. Induere ergo, quaeso, veste innocentiae, orna te quasi veste polymita, varietate virtutum, et qui te fidei annulo subarrhavit, in te odorare latatur aromata gratiarum, Dilige, quaeso, tota anima Dominum Deum tuum, sponsum tuum, vitam tuam, solatium tuum, consilium tuum, auxilium et refugium tuum. Denique illum dilige, qui tibi est quidquid amabile aut optabile esse potest: dilige eum caste, devote et sancte, non verbo, non lingua, sed opere et veritate. Quere in amore tuo non quae tua sunt, sed quae Jesu Christi (Philipp. II, 21). Sic enim diligere propheta nos docebat, cum diceret: *Confitemini Domino quoniam bonus; quoniam in saeculum misericordia ejus* (Psal. CVI, 1). De illo autem qui quaerit quae sua sunt, scriptum est. *Confitebitur tibi cum benefeceris ei* (Psal. XLVIII, 19).

79. Sic ergo te totam jactes in eum, sic amando tota transeas in amatum, ut tui oblita, factaque apud te ipsam tanquam vas perditum, vivas in ipso, et in te ipsa deficias, ut possis dicere cum propheta: *Defecit caro mea, et cor meum, Deus cordis mei, et pars mea Deus in aeternum* (Psal. LXXII, 26). Domine Deus, *tibi dixit cor meum, Exquisivit te facies mea* (Psal. XXVI, 8). Sed quando fiet hoc, Deus? quando venies, anima mea, et apparebis ante faciem Dei? (Psal. XLI, 3.) quando sinistra in dexteram convertetur? quando sponsus te exhibebit, non habentem maculam neque rugam? (Ephes. V, 27.) Cum fluminis impetus laetificat civitatem Dei (Psal. XLV, 5), cum templum sanctum, quod tu es (I Cor. II, 17), ornabitur cortinis aureis (II Paral. IV), cum majestate replebitur omnis terra (Psal. LXXI, 19), cum tibi exsultanti in conspectu Dei, et delectanti in laetitia (Psal. LXVII, 4) ministrabit transiens (Luc. XII, 37), dico ab illa specie corporali, quam suis exhibuit Apostolis, ad illam gloriae speciem, in qua est coequalis et coaeternus, coomnipotens Deo Patri. Te itaque in spe et exultatione futurorum jugiter exerceas votis ac desideris, ac de perceptione praesentium semper sit apud te gratiarum actio, et vox laudis (Isa. XII, 3).

118 CAPUT XXIV.

Quantopere cavendum, ne anima sit ingrata erga Deum sic diligentem.

80. Usquequo dormies, anima mea, usquequo dormitabis, ut vel brevis hora otiosa subrepat, in qua non habeas memoriam Filii Dei, pro qua miseria, et pro sua misericordia crucifixi? Unicuique molestissimum videretur, si compari suo magnum impendisset obsequium, et ipsum super beneficii exhibitione inveniret ingratum. Quid ergo faciet Dominus majestatis, si nos, qui cinis et pulvis sumus, tantae misericordiae invenerit ingratos? Quemadmodum pa-

ter miseretur filiorum, miseratus est nostri (*Psal. cii, 13*). Si enim aliquem indurat, iudicat, et condemnat, ab eo non est, sed a nobis. Licet enim cui vult miseretur, et quem vult induret (*Rom. ix, 18*): ipse tamen, cui proprium est misereri semper et parcere, et suas misericordias coronat in nobis, et malitias nostras punit. Ipse nimirum Pater misericordiarum per prophetam loquitur: *Nunquid voluntatis meae est mors impii, et non magis ut convertatur et vivat?* (*Ezech. xviii, 23*.)

81. Recole, recole, quod Deus Dei unigenitus pro salute tua inclinavit caelos et descendit (*Psal. xvii, 10*), et ut te de luto facis erueret, quodam artificio ineffabili, manendo quod erat, usque ad livores et vulnera passionis, se a sua maiestate deposuit. Moyses quidem Aethiopsam duxit (*Num. xii, 1*): sed in ea pellis nigredinem non mutavit. Te filius Dei Christus Jesus reperit, multiplici peccatorum turpitudine denigratam: lacrymis suis et baptismo suo tandem et cruoris unda te lavit, et te sibi exhibuit gloriosam (*Ephes. v, 27*). Scis, nec ambigere debes, quantum sponso tuo sis inferior genere, specie, dignitate. Unde igitur tibi tantus et tam ineffabilis honor, quod te Deus sibi in sponsam dignatus est eligere, per quem omnia facta sunt (*Joan. i, 3*), qui habet potestatem vitae tuae et mortis, rex caeli et terrae, splendor et imago substantiae Patris, in quem desiderant Angeli prospicere (*I Petr. i, 12*); cuius pulchritudinem sol et luna mirantur; creator et rector universitatis, Angelorum et Archangelorum desiderium, Deus gloriae et Dominus maiestatis? Unde hoc tibi, quod te recipit sociam gloriae, consortem regni, participem thalami? Quem cum tetigeris, casta es; cum cognoveris, docta es; cum videris, beata; cum frui poteris, gloriosa. Fac igitur ut confidat in te cor viri tui (*Prov. xxxi, 11*); obliviscere populum tuum (*Psal. xlii, 11*), nec mentem tuam declines ab eo vel etiam ad momentum. Stat angelus Domini qui secet te mediam (*Dan. xiii, 55*), si alium amatorem receperis, si erga eum tepuerit amor tuus, si te in modico indevotam exhibueris vel ingratam. Recole quanta tibi fecerit Deus: attraxit te, ad domum gloriae suae te provecurus, quae non audebas de scabbello pedum ejus, aut de venia cogitare.

CAPUT XXV.

Quomodo Deus diligendus.

82. Quam affectuose, quam sincere, quam suaviter, quam dulciter Deum diligere tenearis; Dominus per Moysen docet dicens: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex tota anima tua, et ex totis viribus tuis* (*Deut. vi, 5*). Hoc Dei praeceptum exactissimam observantiae necessitatem sibi habet implicitam. Potest enim aliquis se excusare, quod vigilare et laborare idoneus non sit. Sed excusare se nullus potest, quod amare non possit. De virginitate datur consilium, non praeceptum. *Qui potest*, inquit, Dominus, *capere, capiat* (*Matth. xix, 12*); et Apostolus, *De virginibus quidem praeceptum non habeo, consilium autem do* (*I Cor. vii, 25*).

A Charitas autem a Deo praecipitur fortiter et obnixè, et sub interminatione poenali cordibus humanis indicitur. Mandavit equidem hoc mandatum Dominus custodiri nimis, et ut ipsum in cordibus nostris altius quam clavum infingeret, velut crebros ictus saepius inculcavit, prius ut diligere *ex toto corde*, postea subjungit, quod *tota anima*; deinde adiecit, quod *ex tota virtute* nostra. Vere clavus aut stimulus est hoc praeceptum. Nam sicut Salomon dicit, *Verba sapientis stimuli sunt, et quasi clavi in altum defixi* (*Eccle. xii, 11*). Nonne plus quam stimulus est aut clavus **119** sermo Dei vivus, et efficax, et penetrabilior omni gladio ancipiti? (*Hebr. iv, 12*). Sane duritia cordis nostri hanc exigebat inculcationis instantiam, ut hoc praeceptum ad nostrorum cordium interiora transiret, sicut duro stipiti clavus crebra infixione infigitur, donec etiam interiora adigatur. Expediebat ergo nobis, quorum corda mundanus amor infecerat, et interiores latebras animae obtinebat, ut eiceretur de omnibus cordis medullis, ut etiam princeps hujus mundi eiceretur foras (*Joan. xii, 31*), exsulans a corde nostro, ut in Deo maneret, et Deus in eo (*I Joan. iv, 16*). Sed quis totum cor suum habere confidat, cum de corde suo conqueratur propheta et dicat: *Multiplicatae sunt super capillos capitis mei, et cor meum dereliquit me?* (*Psal. xxxix, 13*.) Et iterum sui cordis reparationi congratulans: *Invenit, inquit, servus tuus cor suum, ut oraret te oratione hac* (*II Reg. vii, 27*).

C 83. Saepè in libro experientiae legimus, quomodo a corde nostro relinquimur. Nunc est nobiscum, nunc alibi: nunc avolat, nunc recurrit; in sola lubricitate manens, in nulla unquam sui soliditate consistit. Quomodo igitur diligam toto corde, quae a toto corde meo excidi [*al. incidit*]? aut quomodo totum cor meum valeo habere, nisi Deus ipsum fecerit meum? Nihil equidem de corde meo habiturus sum nisi quantum Deus de ipso fecerit meum. Porro si omnes affectus et intentiones et motus cordis mei, Deo adjuvante, in ipsum dirigerem, fixumque in eo immobili devotione tenerem, insuper et medullas animae ille caelestis ignis accenderet, de quo propheta commemorat, *Ignem misit Dominus in ossibus meis, et erudit me* (*Thren. i, 13*); liberum forsitan mihi esset toto corde diligere. Nunc autem imperfectum mecum videant oculi mei (*Psal. cxxxviii, 16*), ut si quantum debemus non datur nobis diligere; saltem quantum possumus diligamus. Si recolamus beneficia Dei; non ea tantum in quibus per carnis dispensationem visitavit nos oriens ex alto; sed quotidiana et fere continua, quibus nos in angustia et afflictione spiritus constitutos, Pater misericordiarum assidue consolatur; quis ei unum pro mille respondere aut rependere possit, qui tot miserationibus tot miserationes inculcans et ingerens, et in omnibus nobiscum magna faciens, tam crebris munificentis obruit nos et confundit? Ut ergo cor nostrum totum in gratiam suae dilectionis alliciat, ut ab amore mundi prorsus nos avellat, cum amicum mundi sit inimicus ipsius

(*Jac. iv, 4*), et hoc doceat nos sacra eruditio, cor nostrum ad amorem suum paterna lenitate invitat. Quod eum praecipimur Deum diligere ex toto corde nostro, ex tota anima, ex tota mente, perinde est ac si nos instruat Deus diligere se dulciter, prudenter, et fortiter.

CAPUT XXVI.

Christus maxime ob passionem suam diligendus est.

84. Et quid dulcius, quam jugis recordatio dispensationis ejus, per quam apparuit benignitas et humanitas Salvatoris nostri Dei? (*Tit. iii, 4*.) Super omnia, Christe Jesu, passio tua te nobis amabilem facit: ipsa propitiata est omnibus iniquitatibus nostris (*Psal. cii, 3*). Effusione enim sanguinis sine culpa, omnium culparum chirographa sunt deleta. Gratias tuae cruci, Jesu. Ipsa enim omnes cruciatus nostros evacuat. Gratias clavis, gratias lanceae referamus, quae nobis aperuit viscera misericordiae Dei nostri, in quibus visitavit nos Oriens ex alto (*Luc. i, 78*). O quam horrenda et insatiabilis est plaga praevagationis nostrae, pro qua Filium Dei oportebat tot dura opprobria, tot et tam dura vulnera sustinere! Clamabat sanguis Abel ultionem de terra. Clamabat sanguis Naboth. Clamabat sanguis omnium justorum qui effusus fuerat super terram (*Matth. xxiii, 35*), dicentium, *Vindica, Domine, sanguinem nostrum, qui effusus est super terram* (*Apoc. vi, 10*). Solus sanguis Christi clamabat reconciliationem et redemptionem populi sui. Clamabat mors ejus defunctis ad vitam; peccatoribus, ad indulgentiam; captivis, ad liberationem; perditis, ad salutem. Ipse jugiter interpellat ad Patrem, ut pretium sui sanguinis, et merces obedientiae quam Patri exhibuit, pro peccatoribus in redemptionem poenitentium convertatur. Teste quidem Apostolo, Deus Filium suum nobis *propitiatorem constituit per fidem in sanguine suo* (*Rom. iii, 25*). Apostolus clausulam hanc, scilicet *per fidem*, **120** circumspectissime posuit. Si enim fidem et fiduciam tuam jactes in livores et vulnera crucifixi, et in tuae salutis usum convertas memoriam Dominicae passionis, erit sanguis ipsius pretium tuae redemptionis, mors ejus tibi convertetur ad vitam, suus dolor in gaudium tuum, suae angustiae in tuas delicias, in tuum honorem sua opprobria, et ut multiplicato fervore gratiae tuae obtineas salutem, quam operatus est in medio terrae, tibi cedit in jucunditates aeternas ipsius supplicium temporale.

85. O fons misericordiae Jesu, quem ad te diligendum non moveat, quod inter opprobria *exprobrantium*, inter mortis angustias, tuarum miserationum oblitus, sed tuarum misericordiarum memor, tam pie, tam opportune, ad Patrem pro tuis crucifixoribus interpellas? Nam extensione et transfixione corporis tui, cum jam figura tua in odium vertetur; in ipsa hora incensi, cum jam virtus holocausti caelos aperiret, concuteret terram, et inferos spoliaret, tu summus Pontifex introiens cum sanguine in sancta sanctorum (*Hebr. ix, 12*), exaudiendus pro tua reverentia (*Ib. v, 7*.) clamabas, *Pater, ignosce*

A *illis, quia nesciunt quid faciunt* (*Luc. xxiii, 34*). Quam dulcis erit diligentibus se, qui odientes et occidentes se, tanta et tam indebita, tam gratuita et tam stupenda benignitate praeventit!

CAPUT XXVII.

Amorem debere esse prudentem et constantem.

86. Quia tamen cordis amor totus est in affectu, ne sit nimium praecipuus, expedit ut sapientia et discretionem regatur. Praecipimur ergo Deum *tota anima*, id est sapienter, diligere. Anima enim sedes est sapientiae. Diligebat enim Petrus Dominum dulciter, sed non prudenter, quia carnaliter. Amor enim cordis plurimum ad carnales affectus accedit; ideoque ipsum mori prohibebat: quia non sapienter, sed dulciter, non discrete, sed temere diligebat. Quia etiam dulciter discipuli, sed imprudenter amabant, dictum est eis, *Si diligeretis me, gauderetis utique, quia ad Patrem vado; quia Pater major me est* (*Joan. xiv, 28*); ac si diceret, Si diligeretis me prudenter, desiderabilis esset vobis ascensus meus ad Patrem; quia naturam humanitatis vestrae mecum defero, in patris gloria collocandam.

87. Tertius amor zelo fidei et quodam affectionis fervore firmatur, cum homini mentem suam ad Deum diligendum tota interiori virtute consolidat, atque ad dura et dira toleranda pro Christo se in desiderio caelestium et temporalium contemptu constanter fortiterque conquadrat. Quia vero non diligebat Petrus ita prudenter ut debebat, licet affectuose diligeret, increpatus a Domino vocatus est satanas, eo quod adversaretur omnium redemptioni, quam Christus in sui corporis passione disponebat (*Marc. viii, 31-33*). In quo etiam patet tunc dilexisse imprudenter, cum sola carnis affectione inductus, propriam salutem et Christi gloriam retardaret. Sed nec dulciter, nec prudenter, nec fortiter diligebat, ubi negavit ad vocem ancillae, qui se non negaturum etiam pro periculo mortis evitando promiserat. Porro ut hic triplex amor purgaretur et firmaretur in Petro, ter, sicut credimus, etiam interrogatus est a Christo: *Petre, amas me* (*Joan. xxi, 15-17*)? ut qui in hoc triplici amore inventus est minus habens, imperfectum suum triplici confessione redimeret et suppleret. Sic in ministerio dispensationis amandus est dulciter, et ne de redemptionis nostrae beneficio nimium praesumamus, aut in aliquo diffidamus, diligendus est prudenter. Habita vero consideratione ad potentiam et gloriam resurrectionis, per quam fortiter de potestate tenebrarum nos eripuit, nobisque portas gloriae aperuit, amandus est fortiter et constanter.

CAPUT XXVIII.

Deum etiam in promissis diligere debere.

88. Denique cum *ex toto corde* diligendus est Deus in beneficiis suis, sicut in superiori praestruimus, simili modo *ex tota anima* eum in suis promissis amare tenemur. Ille quidem, qui veritas, qui salvare nos vult, et scit, et potest, promittit nobis requiem a labore, securitatem **121** a timore, gaudium a

mœrore, resurrectionem a morte, vitam æternam a transitu hujus vitæ: promittit regnum cœlorum, refectionem in mensa Patris: promittit quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, sicut paravit diligentibus se (*I Cor. II, 9*). Promittit insuper et seipsum: *Juravit ad Abraham patrem nostrum daturum se nobis (Luc. I, 73)*. In omnibus promissionibus, quæ omne desiderium superant, tota animæ possibilitate curramus. Licet enim sine modo debeat esse ad hoc hominis desiderium; tamen ex defectu hominis recipit in se modum. Quod si desiderium tamen ex defectu circa promissiones Dei modum excedat; non habet hic excessus excessum, et est impatientia commendabilis, cum spes quæ differtur, affligit animam (*Prov. XIII, 12*). Amor ex desiderio juge recipit incrementum. David dilationem hanc impatientissime ferens: *Quemadmodum, inquit, desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te, Deus (Psal. XLI, 2)*. Apostolus etiam patientiæ impatiens: *Coarctor, inquit, e duobus, desiderium habens dissolvi, et esse cum Christo: multo enim melius. Permanere autem in carne necessarium propter vos (Philipp. I, 23, 24)*. Sponsa etiam desiderio Sponsi ardentem et impatientem exæstuans, atque cœlestium virtutum sanctorumque precibus suos commendans affectus: *Adjuro vos, inquit, filiæ Jerusalem, si inveneritis dilectum, nuntiate ei quia amore langueo (Cant. V, 8)*. Et notandum quod amor qui procedit ex desiderio promissorum, proprius est animæ. Nam in sanctorum desideriis hæc affectio animæ frequenter exprimitur, ut illud est, *Concupiscit et deficit anima mea in atria Domini (Psal. LXXXIII, 3)*: et item, *Sitivit anima mea ad te, Deus (Psal. XLI, 3)*: et alibi propheta, *Nomen tuum, Domine, et memoriale tuum in desiderio animæ. Anima mea desideravit te in nocte, sed et spiritus meus in precordiis meis (Isa. XXVI, 8, 9)*.

CAPUT XXIX.

Deum diligendum in suis judiciis.

89. Sicut autem ex beneficiis Dei procedit affectio, qua Deum toto corde diligimus; ex promissionibus vero Dei desiderium surgit, quo mediante Deum tota anima affectamus: sic ex judiciis Dei causam et judicium habet amor, quo Deum tota virtute, totisque viribus, id est fortiter et constanter, amamus. Est autem judicium Dei desiderabile, juxta illud: *Aspice in me et miserere mei, secundum judicium diligentium nomen tuum (Ps. CXVIII, 132)*. Est etiam judicium terribile, de quo dicitur: *Non intres in judicium cum servo tuo, Domine (Psal. CXLII, 2)*. Ex hoc horrendo judicio nemo Deum diligit, aut se ipsum. Deus itaque justissimo judicio suo quibusdam hic miseretur, non miserturus in futuro; quosdam autem flagellat tanquam iratus, ut ira et flagella ipsius afflictis in gloriam convertantur. Dimittit illos secundum desideria cordis ipsorum, ut eant in adinventionibus suis (*Psal. LXXX, 13*), ut iniquitatem iniquitati apponant (*Psal. LXVIII, 28*); ut qui in sordibus sunt plus sordescant (*Apoc. XXII, 11*). De

hac misericordia et ira propheta loquitur dicens, *Quis sapiens, et custodiet hæc, et intelliget misericordias Domini (Ps. CVI, 43)*? et idem, *Quis novit potestatem iræ tuæ, aut quis poterit præ timore tuo iram tuam dinumerare? (Psal. LXXXIX, 11, 12)*. *O quam magnificata sunt opera tua, Deus! nimis profundæ factæ sunt cogitationes tuæ. Vir insipiens non cognoscet, et stultus non intelliget hæc (Ps. XCI, 6, 7)*. Propterea prosperitas stultorum perdet eos (*Prov. I, 32*).

90. Quod si a Deo corrigantur, neque mundantur, neque emendantur: sed est emundatio eis suæ destructionis occasio, juxta illud, *Destruisti eos ab emundatione (Psal. LXXXVIII, 45)*. Isti inter flagella Dei murmurant et blasphemant, et pœnis presentibus poenas gehennales accumulunt. Sancti vero Domini inter flagella, et flagella ipsius diligunt propter Deum: gratias etiam agunt Deo de judiciis ejus, se accusantes et cum propheta dicentes, *Omnia quæ fecisti nobis, Domine, in vero judicio fecisti, quia peccavimus tibi; sed da gloriam nomini tuo (Dan. III, et Jerem. XIV)*. Talibus convenit illud propheticum: *Exsultaverunt filii Judæ propter judicium tuum, Domine (Psal. XCVI, 8)*. Sunt qui non solum judicia Dei sustinent patienter, sed ipsi se ipsos judicant, et manum adjuvant flagellantis: accusant se, testificantur contra se, se ipsos judicant, et propriæ sunt executores sententiæ.

91. Judicium Dei operatur patientiam in afflictis. Tribulatio enim patientiam operatur, patientia probationem, probatio spem, spes autem non confundit (*Rom. V, 3-5*). Quando enim esset confusio, ubi est quod omnem spem et omnem fiduciam transcendit, æternæ scilicet gloriæ certitudo? Sub hæc expectatione propheta dicebat, *Domine, in judiciis tuis supersperavi (Psal. CXVIII, 43)*: et idem, *Judicia Domini vera, desiderabilia super aurum et lapidem pretiosum, et dulciora super mel et favum (Psal. XVIII, 10, 11)*. Cur ergo timebo in die mala (*Psal. XLVIII, 6*)! Consultius est hic puniri, hic uri, hic nos accusando et judicando torqueri, quam incidere in manus Dei viventis (*Hebr. X, 31*), et in die tremenda, damnationis æternæ supplicium a terribili et inexorabili iudice expectare.

CAPUT XXX.

Deum diligi debere in suis mandatis.

92. Deus tota mente diligendus est in suis mandatis. Vult enim Deus, ut tota mens hominis ita inclinet se ad obediendum, ut omnes sensus et affectiones suas impendat observantiæ mandatorum cœlestium. Obedere siquidem Deo, est voluntati ejus per omnia consentire, et sic obediendo vivere; quia vita est in voluntate ejus (*Psal. XXIX, 6*). Cum autem voluntas Dei exprimitur in mandatis ipsius, nec Deum quis possit diligere nisi ejus diligit voluntatem, constat Deum neminem posse diligere, nisi diligit mandata ejus. Est denique probatio dilectionis ex mandatis Dei, si in eis metitemur, si secundum ea operemur, si in eorum exercitio versemur. Quod insinuans propheta, *Meditabor, inquit,*

in mandatis tuis, quæ dilexi. Ecce sollicita meditatio. Et levavi manus meas ad mandata tua, quæ dilexi. Ecce diligens operatio. Et exercebor in justificationibus tuis (Psal. CXVIII, 47, 48). Ecce justificans exercitatio. De meditatione scriptum est: *Quæ præcepit Deus tibi, hæc cogita semper (Eccli. III, 22)*. Cogitentur siquidem mandata Dei, quam sancta, quam honesta sint, quam dulcia, et quam salubria, quam jucunda, quam fidelia, et confirmata in sæculum sæculi (*Psal. CX, 8*). In elevatione manuum sancta operatio designatur, cui justus libenter insistit. Certus est enim quod meritis ejus æterna retributio exuberantissime respondebit. Jugis vero exercitatio luctam sibi habet annexam, laboreque continuum. Justus autem pugnat ut coronetur, recepturus ab eo requiem pro labore, qui fingit laborem in præcepto (*Psal. XCIII, 20*).

93. Est itaque probatio charitatis utrum vera sit, si homo mandata Dei dilexerit; si ei meditatione et operatione [*al. oratione*] et operum exercitatione servierit, cui servire regnare est. Mandatorum siquidem obedientia nullus est meriti, nisi ex charitate procedat. Quia enim annexæ sunt obedientia et charitas; ideo qui non diligit, nec mandata custodit. Audi eum qui veritas est: *Si quis diligit me, sermonem meum servabit (Joan. XIV, 23)*. Et adjungit manifeste insinuans, quod si quis diligit, obedit: si non obedit, non diligit. Vera sane obedientia est vera observantia mandatorum Dei. Propterea semper obedientia inseparabiliter charitati adhaeret, propter quod scriptum est: *Qui offendit in uno, factus est omnium reus (Jacob. II, 10)*. Quod in uno mandatorum brevis exponi potest, ut de similibus censura similis habeatur. Huic mandato, *Non occides (Exod. XX, 13)*, ille qui non diligit et non occidit, mandatum quidem ad litteram facit, sed non facit ad meritum mandati; quia non diligit. Legem enim facere, non est verba legis exterius sequi, sed mente et intentione obedienter implere. Quia ergo non est sincera obedientia, quæ ex vera dilectione non fit; non dicitur obedire, qui non diligit, licet non occidat, eo quod legem opere tantum, et non intentione pura custodiat. *Charitas siquidem patiens est, benigna est, in quibus obedientia commendatur. Non agit perperam, quia nihil contra conscientiam suam facit. Non inflatur de beneficiis Dei. Non est ambitiosa, quia omnem respuit dominatum. Non quærit quæ sua sunt, sed quæ Christi vel sui proximi: imo etiam ablata non repetit. Non irritatur, ad iracundiam subaudi. Non cogitat malum, ut malum pro malo reddat. Non gaudet iniquitate, subintellige Alterius: ejus enim iniquitas nulla est. Omnia sufferit patienter, omnia credit, omnia sperat, dicta vel promissa a Deo. Omnia sustinet (I Cor. XIII, 4-7), obediendo humiliter.*

94. Qui ergo ex charitate obedit, legem mandatorum Dei adimplet, quam sine charitate omnino aliquis implere non potest. Ideo ipsa est finis legis (*I Tim. I, 5*), mandatorum impletio, et terminus

perfectæ consummationis. *Omnis consummationis vidi finem, latum mandatum tuum nimis (Psal. XVIII, 96)*. Hæc est testimonium conscientie nostræ. Hæc est gloria nobis proveniens a Spiritu veritatis. Spiritus enim veritatis perhibet testimonium spiritui nostro, quod filii Dei sumus (*Rom. VIII, 16*), regenerati in spem vitæ per resurrectionem Jesu Christi ex mortuis (*I Petr. I, 3*). Quam regenerationem Joannes evangelista insinuans dicit: *Scimus quia qui natus est ex Deo non peccat; quia cœlestis generatio, innovatio scilicet charitatis, eum servat (I Joan. V, 9)*, per quam prævidit eum Deus fieri conformem imaginis Filii sui (*Rom. VIII, 29*). Nam etsi David proditioni adulterium homicidiumque adjecerit; licet septem dæmonibus Maria Magdalena laboraverit; licet Petrus culpam apostasiæ incurrerit; non est tamen qui eos de manu Domini erueret. Charitas vitæ innovatio est, per quam crucifigitur et exterminatur in nobis vetus homo, terrenus, animalis et carnalis; sic ambitiones et concupiscentiæ, mala opera, prava desideria, charitate omnia nova faciente, evanescent. Nunc autem, si qua nova creatura est, in ipsa vetera transierunt (*II Cor. V, 17*).

CAPUT XXXI.

Quibus indicium præsentia Dei in anima deprehendatur.

95. Se ergo in affectibus istis provida circumspectione anima rationalis exerceat; sentiat de Domino in bonitate, et in simplicitate cordis sui (*Sap. I, 4*), seque cellam vinariam, ignisque divini receptaculum tanta vigilantia studeat exhibere, ut in die bona Domini, et in hora beneplaciti ejus, cum audierit vocem spiritus, et velut sibilum auræ tenuis sanctum susurrium, offerat affectionem puram, fidelemque intelligentiam, ut spirituales fructus quasi de ligno vitæ colligere mereatur. *Sunt autem fructus spiritus, teste Apostolo, charitas, gaudium, pax, patientia, longanimitas, benignitas, temperantia, bonitas, mansuetudo, fides, modestia, castitas (Galat. V, 22, 23)*. O felix anima, si benevolentiam, inspirationem gratiæ cœlestis, suamque circa te præsentiam tibi certis liceat indicium experiri. Tanget enim te quædam in ipsius recordatione suavitas, afficiens nova et inexperta dulcedine, ut quasi abstracta, et quasi a te prorsus aliena exsultes quadam amoenitate cœlesti. Faciunt autem suæ præsentie fidem, quod omnes tui sensus hilarescunt, serenatur intelligentia tua, desideria incalescunt, gestis et aspiras in amplexus illius quem tenere te sentis, et vereris ne elabatur; et ideo non quantum vis, sed quantum potes, ipsum quodam delectabili nexu intimæ charitatis astrigis.

96. Iste est, o anima, dilectus tuus invisibiliter et incomprehensibiliter, misericorditer et dignanter accedens, ut excitet te, ut se tibi inspiret, in sinu tui amoris tibi se insinuet, ut tuum accendat desiderium, et illuminet interiores oculos, ut inflammet affectum. Sic primitias, non plenitudinem suæ dilectionis, non ad satietatem, sed ad degustationem